

III. JURISPRUDENȚĂ

DECIZIA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAUZA ROZALIA COLAC ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI¹

Potrivit art. 6 alin 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil a cauzei sale, de către o instanță, care va hotărî asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

Totodată, Convenția consacră principiul potrivit căruia, înainte de condamnarea unui acuzat, toate probele împotriva acestuia trebuie prezentate, în mod obișnuit, în ședință publică, în prezența acestuia, în scopul dezbaterii contradictorii. Principiul fundamental este acela că un inculpat într-un proces penal ar trebui să aibă posibilitatea efectivă de a contesta probele în acuzare. (art. 6 pct. 3 lit. d).

I. Sub aspect procedural vom reține că²:

1. domnul Doru Colac (reclamantul), a sesizat Curtea la 6 iunie 2006, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția).

2. Reclamantul a susținut, în special, că dreptul său la un proces echitabil garantat prin art. 6 din Convenție a fost încălcat deoarece nu a putut examina toți martorii ale căror declarații au servit drept temei principal pentru condamnarea sa

II. În fapt vom reține următoarele:

I. Circumstanțele cauzei

3. Reclamantul s-a născut în 1969 și locuiește în Iași.

4. La 20 februarie 2003, Parchetul Iași i-a pus sub acuzare pe reclamant și pe un terț pentru proxenetism și pentru lipsire de libertate în mod ilegal. A reținut, printre altele, că exista o suspiciune rezonabilă că reclamantul și celălalt acuzat au amenințat și au forțat cinci fete minore să se prostitueze, respectiv C.R.R., M.A., F.P.D., I.A.P. și G.S.S. A luat în considerare mărturia, inclusiv declarațiile celor

cinci fete, procesele-verbale întocmite după confruntarea martorilor, procesul-verbal de percheziție la domiciliul reclamantului, liste cu apeluri telefonice, dosarul medical al reclamantului, declarațiile sale și cele ale celui alt acuzat.

1. Procedura în primă instanță

5. Între 20 martie 2003 și 17 iunie 2004, Judecătoria Iași a amânat cauza de cincisprezece ori pentru a permite, printre altele, citarea martorilor care fuseseră audiați în timpul urmăririi penale. În ședințele din 2 și 30 octombrie 2003, avocatul reclamantului a solicitat instanței să audieze martorii menționați anterior. Instanța a dispus ca începând cu 27 noiembrie 2003 orice martor care refuză să compară să fie amendat.

6. Între 12 mai 2003 și 3 martie 2004 s-a încercat de șaptesprezece ori executarea mandatelor de aducere emise de instanța de judecată pentru unii dintre martori pentru a compărea în fața sa. Conform proceselor-verbale de executare a mandatelor, martorii părăsiseră țara (M.M.K., F.P.D. și I.A.P.), se mutaseră la o adresă necunoscută (T.E.P., C.R.R., C.R. și G.C.R.) sau nu putuseră fi găsiți acasă (I.I.C.). I.I.C. locuia încă la adresa indicată dar nu a putut fi găsit acasă. C.R.R., astfel cum au confirmat vecinii săi, își schimbaseră numele și se mutase la o adresă necunoscută cu ani în urmă. T.E.P. nu mai locuia la adresa cunoscută de autorități; acesta își vânduse apartamentul și nu figura cu un altul declarat. Conform informațiilor disponibile, emigrase în Statele Unite ale Americii. M.M.K., care era cetățean străin, părăsise teritoriul țării la o dată nespecificată și către o destinație necunoscută, în timp ce mamele lui F.P.D. și I.A.P. au declarat că fiicele lor au părăsit țara pentru Veneția, Italia, și Austria în noiembrie 2002 și, respectiv, la 18 martie 2003 și că nu le cunosc adresele acestora. Potrivit rudelor lui I.A.P. aceasta se căsătorise, își schimbaseră numele și nu planifica să se întoarcă în România în viitorul apropiat deoarece era însărcinată. Vecinii lui F.P.D. au confirmat declarațiile

¹ Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Colac împotriva României, C 26.504/06, din 10 februarie 2015.

² Pentru simplificarea lecturii au fost numerotate doar aspectele relevante.

mamei acesteia. G.C.R. își schimbase numele și potrivit vecinilor săi se mutase cu multă vreme în urmă la o adresă necunoscută. Adresa lui C.R. nu era corectă și nimeni cu numele martorului nu locuise la adresa respectivă.

7. Judecătoria Iași a solicitat în repetate rânduri Serviciului de Evidență a Populației Neamț, Serviciului Român de Pașapoarte și Biroului Vamal de Frontieră Iași să furnizeze informații despre localizarea martorilor care nu compăruseră în fața instanței, respectiv T.E.P., M.M.K., C.R., F.P.D., I.A.P., G.C.R. și I.I.C. În ședința din 27 noiembrie 2003, instanța a observat că Serviciul de Evidență a Populației Neamț confirmase că G.C.R. își schimbase numele în G.C.G. și a continuat să îl citeze sub ambele nume. La 22 decembrie 2003, Postul de Poliție Crețești a informat instanța că, potrivit rudelor lui I.A.P., aceasta părăsise țara căsătorindu-se cu un cetățean turc și a confirmat că aceasta își schimbase numele și avea reședința la o adresă necunoscută din Austria. Autoritățile au oferit instanțelor informațiile disponibile cu privire la martorii menționați mai sus și care nu putuseră fi localizați și au declarat în mod repetat că nu aveau alte înregistrări privind adresele curente și valabile ale acestora.

8. Prin încheierile din 4 septembrie 2003, 8 ianuarie, 5 februarie și 3 iunie 2004, Judecătoria Iași a reținut că pe baza informațiilor conținute de procesele-verbale de punere în aplicare a mandatelor de aducere întocmite de agenții competenți în acest sens, Serviciul de Evidență a Populației Neamț, Serviciul Român de Pașapoarte, Biroul Vamal de Frontieră Iași, Penitenciarul Iași și Inspectoratul de Poliție Județean Iași audierea martorilor C.R., G.C.R., F.P.D., I.A.P., T.E.P., M.M.K. și I.I.C. nu era posibilă. A invocat art. 327 din vechiul Cod de procedură penală român și a decis ca declarațiile martorilor G.C.R., F.P.D., I.A.P., T.E.P. și I.I.C. date în etapa urmăririi penale să fie citite înaintea instanței la finalul etapei de cercetare judecătorească a procedurii. Cu excepția declarației lui I.I., nu există nicio probă la dosarul cauzei care să confirme că declarațiile martorilor respectivi au fost citite în fața instanței.

9. La 8 ianuarie 2004, I.I.C. a luat parte la o ședință de judecată în fața Judecătoriei Iași, însă nu a fost ascultat în instanță deoarece avocatul

ales al reclamantului nu a fost prezent. Instanța a amânat judecata pentru o oră mai târzie în aceeași zi în așteptarea avocatului reclamantului. I.I.C. a informat instanța că nu putea aștepta deoarece urma să suporte o intervenție chirurgicală. Acesta a solicitat să fie citat pentru următoarea ședință și a promis să prezinte documentele care să facă dovada necesității tratamentului medical. Instanța a observat că martorul locuia fără forme legale la o adresă din Iași. Până la ora la care s-a reluat procedura în aceeași zi, I.I.C. părăsise instanța. Acesta nu a luat parte la nicio ședință ulterioară, iar autoritățile nu au reușit să îl localizeze, deși au încercat de asemenea să îl citeze la adresa neînregistrată menționată mai sus.

10. Unii dintre martorii care au dat declarații împotriva reclamantului în timpul urmăririi penale au fost localizați de către autorități și aduși în fața instanței.

11. La 2 și la 30 octombrie, la 27 noiembrie 2003 și la 1 aprilie 2004, Judecătoria Iași i-a ascultat pe M.A., G.S.S., D.V.D., F.H.A. și J.L.A. Instanța a respins cererea lui M.A. de a fi ascultată fără ca reclamantul să fie prezent în sala de judecată. M.A. a declarat printre altele că reclamantul a amenințat-o și a obligat-o să se prostitueze. Nu întâlnise nicio altă fată cu excepția lui C.R.R. și îi fusese vândută reclamantului de către I.I.C. G.S.S. și-a retractat depoziția anterioară dată în timpul urmăririi penale și a declarat că autoritățile au obligat-o să îl acuze pe reclamant de proxenetism. D.V.D. a confirmat declarațiile sale anterioare date în timpul urmăririi penale. Acesta a susținut că îl cunoștea pe reclamant și că, deși le-a cunoscut pe unele dintre fete, acestea nu locuiau cu reclamantul. Deși întreținuse relații sexuale cu câteva dintre fetele pe care le întâlnise în clubul presupus a fi condus de către reclamant, acesta nu plătitise pentru ele. L.A.J. și-a retras depoziția dată în etapa urmăririi penale, a negat că îl cunoștea pe reclamant sau că ar fi fost întrebant anterior de autorități dacă plătitise pentru relații sexuale.

12. Printr-o încheiere din 3 iunie 2004, Judecătoria Iași a respins, printre altele, cererea depusă de avocatul reclamantului de a amâna judecata pentru a-i permite să îl localizeze pe I.I.C. și să îl aducă în fața instanței în calitate de martor. Avocatul a precizat că, presupunând că

I.I.C. urma să fie ascultat de instanță, nu examinase în detaliu dosarul pentru a putea formula concluzii în numele reclamantului. Instanța i-a respins cererea, reținând că se pronunțase deja că era imposibil ca I.I.C. să fie ascultat și că absența martorului nu împiedica examinarea fondului cauzei.

13. La aceeași dată, depoziția lui I.I.C. din etapa urmăririi penale a fost citită în fața instanței. Ulterior, instanța a încuviințat ca părțile să formuleze concluzii orale pe fondul cauzei și a admis o cerere depusă de avocatul reclamantului de amânare a pronunțării pentru a permite părților să depună concluzii scrise pe fondul cauzei.

14. Printr-o hotărâre din 22 iunie 2004, Judecătoria Iași l-a achitat pe reclamant de învinuirea de lipsire de libertate în mod ilegal, l-a condamnat pentru proxenetism și i-a aplicat o pedeapsă cu închisoarea de nouă ani. A reținut că faptele cauzei au fost stabilite pe baza declarațiilor date de C.R. și de G.C.R.; declarațiile fetelor obligate să se prostitueze, respectiv C.R.R., G.S.S., F.P.D. și M.A. - acestea au arătat cum l-au întâlnit pe reclamant și pe celălalt acuzat și cum s-au prostituat; au oferit detalii despre modul în care erau contactate de clienți, banii oferii reclamantului și înfățișarea unora dintre clienți; procesul-verbal de percheziție la domiciliul reclamantului; descrierea obiectelor găsite la domiciliul reclamantului și care aparțineau lui C.R.R.; scrisoarea primită de I.A.P. de la mama sa, care făcea referire la zvonuri potrivit cărora fiica sa și celelalte fete se prostituau; lista apelurilor telefonice efectuate de pe telefonul reclamantului, care stabileau contactul telefonic dintre reclamant, celălalt acuzat și unii dintre clienții care îl contactaseră pe celălalt acuzat sau cu care I.A.P. întreținuse relații sexuale, respectiv M.M.K., S.S., K.S.E., N.K., Y.F., F.H.A., T.E.P. și O.K.; și declarațiile date de martorii I.I.C., D.V.D., T.E.P., F.H.A., J.L.A. și M.M.K. din etapa urmăririi penale a procesului, care stabileau, cu ajutorul listei apelurilor telefonice și a declarațiilor celor cinci fete minore, implicarea reclamantului în proxenetism. Instanța a observat că numai M.A. și D.V.D. și-au menținut declarațiile date în etapa urmăririi penale a procedurii. În plus, a observat că C.R., G.C.R., I.A.P., F.P.D., I.I.C. T.E.P. și M.M.K. nu au putut fi ascultați în

calitate de martori de către instanță. În plus, martorii G.S.S., J.L.A. și F.H.A., precum și celălalt acuzat și-au modificat substanțial declarațiile date în etapa urmăririi penale a procedurii, afirmând că nu plătiseră niciodată pentru a întreține relații sexuale. Având în vedere declarațiile contradictorii ale martorilor și ale celuilalt acuzat, instanța a decis să ia în considerare numai acele mărturii care fuseseră confirmate de alte probe aflate la dosar. În consecință, a apreciat că declarațiile martorilor și ale celuilalt acuzat din etapa urmăririi penale a procedurii erau verosimile deoarece fuseseră date la o dată mai apropiată de cea a faptelor nelegale și de asemenea se coroborau cu restul probelor aflate la dosar. În plus, a respins depoziția lui G.S.S. și pe cele ale inculpaților date înaintea instanței deoarece conțineau mai multe inadvertențe.

15. Reclamantul a formulat apel împotriva hotărârii, argumentând că instanța le citase în calitate de martori, însă nu le citase și în calitate de părți vătămate, pe cele cinci fete care ar fi fost forțate să se prostitueze. În plus, declarațiile celor cinci fete nu erau susținute de nicio altă probă, iar toate victimele presupuselor sale fapte nelegale ar fi trebuit să fie ascultate de instanță.

2. Procedura în fața instanței de al doilea grad de jurisdicție

16. Printr-o hotărâre din 17 octombrie 2005, Tribunalul Iași a admis în parte apelul reclamantului în privința încadrării infracțiunii sale, a menținut pedeapsa aplicată și a respins celelalte puncte ale apelului formulat. A reținut că, având în vedere natura infracțiunii de care fusese acuzat reclamantul, nu ar fi fost justificat să fie citate în calitate de părți vătămate fetele care fuseseră forțate să se prostitueze. În plus, reclamantul nu putea invoca omisiunea instanței de a proceda astfel atât timp cât nu i-a fost adusă nicio atingere interesului său personal. În ceea ce privește faptele stabilite în primă instanță, instanța de apel a reținut că acestea au fost confirmate de probele aflate la dosar. În special, mărturiile celor cinci fete, C.R.R., M.A., I.A.P., F.P.D. și G.S.S. au fost coroborate cu declarațiile date de T.E.P., Y.F., N.K., K.S.E. și S.S., care cu ajutorul celuilalt acuzat plătiseră pentru a întreține relații sexuale cu mai multe fete. I.I.C. a depus mărturie că reclamantul era interesat să întâlnească fete care doreau să

părăsească țara și să lucreze ca dansatoare în baruri, iar G.C. îi condusesse în mod repetat pe reclamant și pe fete în diferite hoteluri. În consecință, instanța de apel a considerat că instanța de prim grad l-a condamnat în mod corect pe reclamant pentru proxenetism.

17. Reclamantul a formulat recurs împotriva hotărârii. Printre altele, acesta a argumentat că instanța le citase în calitate de martori, însă nu le citase și în calitate de părți vătămate, pe cele cinci fete care ar fi fost forțate să se prostitueze. În plus, cercetarea judecătorească a fost incompletă deoarece probele nu au fost administrate în mod public.

3. Procedura în fața instanței de ultim grad de jurisdicție

18. În cadrul ședinței din 9 februarie 2006 în fața Curții de Apel Iași, avocatul reclamantului a reiterat unele dintre argumentele pe care le invocase în fața instanței de apel. În plus, acesta a susținut că unii martori, inclusiv A.P., G.C., O.P., nu au fost ascultați direct de instanța de prim grad și că instanța nu a motivat omisiunea sa de a-i audia pe aceștia. De asemenea, adresa de pe citațiile destinate lui I.I.C. era incompletă. Citațiile au fost trimise într-o localitate din județul Neamț, deși Serviciul de Evidență a Populației Neamț declarase că martorul nu figura ca înregistrat acolo. Instanțele au omis să asculte și alți martori, inclusiv C.Z., și să ia măsurile necesare pentru ca martorii respectivi să fie aduși înaintea lor. În consecință, a solicitat instanței să caseze hotărârile instanțelor inferioare și să dispună reexaminarea tuturor probelor aflate la dosar.

19. Prin hotărârea definitivă din 21 februarie 2006, Curtea de Apel Iași a admis în parte recursul reclamantului, reducând pedeapsa cu închisoarea aplicată acestuia la opt ani, și a respins restul motivelor de recurs. A reținut că instanțele inferioare au stabilit în mod corect faptele cauzei și vinovăția reclamantului pe baza probelor administrate în etapa urmăririi penale a procedurii și reconfirmate în cadrul etapei de judecată. Faptul că fetele forțate de către acesta să se prostitueze au fost citate în cadrul procesului nu în calitate de părți vătămate, ci de martori, nu reprezenta un argument pe care reclamantul să îl poată invoca atât timp cât interesului său personal nu îi fusese adusă atingere. În ceea ce privește probele care

stabileau faptele cauzei, instanța a reiterat motivarea instanței de al doilea grad de jurisdicție. În plus, argumentele reclamantului potrivit cărora instanța nu a administrat și nu a examinat direct toate probele administrate pe parcursul etapei urmăririi penale a procedurii, precum și cele referitoare la încălcarea dreptului său la apărare și la lipsa unor dezbateri contradictorii au fost respinse. S-a arătat că o instanță poate lua în considerare declarațiile din etapa urmăririi penale a procedurii sau pe cele date înaintea instanței dacă aceasta a fost convinsă că numai unele dintre ele reflectă adevărul și au fost coroborate cu probele aflate la dosar. O instanță poate lua în considerare declarațiile date în etapa urmăririi penale a procedurii dacă a fost imposibil să fie ascultați în mod direct martorii. O hotărâre nu poate fi casată pe motiv că un martor nu a fost ascultat în mod direct de instanță decât dacă a fost prejudiciată una dintre părți. În prezenta cauză, instanțele inferioare au admis cererile reclamantului de a audia martorii care depuseseră mărturie în etapa urmăririi penale a procedurii și au luat toate măsurile pentru a se asigura că aceștia se vor prezenta la proces. Hotărârile instanțelor inferioare nu puteau fi casate deoarece acestea motivau imposibilitatea lor de a audia anumiți martori, respectiv din cauză că aceștia părăsiseră țara, iar declarațiile au fost citite în cadrul ședinței publice. În consecință, instanțele inferioare au urmat procedura corectă pentru a stabili vinovăția reclamantului, utilizând probele strânse atât în etapa urmăririi penale, cât și în etapa cercetării judecătorești.

20. La 3 octombrie 2006, reclamantul a formulat o contestație în anulare, solicitând desființarea hotărârii definitive din 21 februarie 2006. Acesta a argumentat că dreptul său la apărare a fost încălcat la 9 februarie 2006 deoarece nu a putut lua parte la ședința din fața instanței de ultim grad de jurisdicție din cauza stării sale grave de sănătate și, prin urmare, nu a putut solicita probe suplimentare.

21. La 31 octombrie 2006, Curtea de Apel Iași a admis contestația în anulare formulată de reclamant, a desființat hotărârea din 21 februarie 2006 și a dispus ca instanța de ultim grad de jurisdicție să reexamineze recursul introdus de reclamant împotriva hotărârii din 17 octombrie 2005 deoarece acesta nu putuse lua parte la

ședința din fața instanței de ultim grad din cauza stării sale de sănătate.

22. La 1 martie 2007, reclamantul a depus motivele recursului în fața instanței de ultim grad de jurisdicție. Acesta a argumentat, printre altele, că unii dintre martori, printre care A.P., G.C., O.P., nu au fost ascultați. În plus, instanța de prim grad respinsese cererea pentru o nouă citare a martorului I.I.C., a cărui mărturie fusese relevantă în cauză. Alți martori, inclusiv C.Z., nu fuseseră de asemenea ascultați și nu fuseseră luate măsuri pentru a fi aduși în fața instanței de prim grad de jurisdicție.

23. Prin hotărârea definitivă din 21 decembrie 2010, Curtea de Apel Iași a admis în parte recursul reclamantului declarat împotriva hotărârii din 17 octombrie 2005 și i-a redus pedeapsa cu închisoarea la șapte ani. A reținut că instanțele de prim și de al doilea grad de jurisdicție au avut un rol activ și au strâns toate probele relevante pentru cauză. Acestea au luat cu diligență toate măsurile pentru a asculta în mod direct mărturiile și pentru a verifica argumentele în apărare ale reclamantului. Acestea au avut motive întemeiate pentru a nu asculta direct toate victimele și martorii în cauză, anume că persoanele în cauză părăsiseră țara. În consecință, instanțele au aplicat art. 327 din Codul de procedură penală. Circumstanțele de fapt au fost stabilite pe baza declarațiilor lui C.R. și G.C.R., a declarațiilor fetelor forțate să se prostitueze, respectiv, C.R.R., G.S.S., F.P.D. și M.A., care au descris cum i-au întâlnit pe inculpați și cum s-au prostituat și au oferit detalii despre modul în care erau contactate de clienți și despre banii primiți de reclamant, a procesului-verbal de percheziție la domiciliul reclamantului, a raportului care conținea descrierea obiectelor aparținând lui C.R.R., care fuseseră găsite la domiciliul reclamantului, a scrisorii primite de I.A.P. de la mama sa, care a fost găsită la domiciliul reclamantului, a listei apelurilor telefonice efectuate de pe telefonul reclamantului, care stabileau contactul telefonic dintre inculpați și unii dintre clienții care îl contactaseră pe reclamant și pe celălalt acuzat sau cu care I.A.P. întreținuse relații sexuale, și a declarațiilor în calitate de martori date de I.I.C., D.V.D., T.E.P., F.H.A., J.L.A. și de M.M.K.

4. Alte informații relevante

24. La o dată nespecificată, Parchetul Iași a

început urmărirea penală pentru mărturie mincinoasă față de martorul G.S.S. care își schimbase depoziția dată în primă instanță în favoarea reclamantului.

25. Printr-o ordonanță din 15 iunie 2006, Parchetul Iași a dispus scoaterea de sub urmărire penală a lui G.S.S. pentru mărturie mincinoasă pe motiv că fapta sa nu întrunea gradul de pericol social necesar pentru a constitui o infracțiune, iar instanțele naționale nu au luat în considerare depoziția sa dată în faza de judecată. Cu toate acestea, G.S.S. a fost amendată cu suma de 1.000 RON (aproximativ 200 EUR) pentru comportamentul său. G.S.S. nu a contestat măsura în fața instanțelor interne.

III. În continuare, Curtea amintește în cuprinsul deciziei dispozițiile legale și practica relevante din dreptul intern. Se face referire la art. 327 alin. 3 din vechiul Cod de procedură penală român care prevedea că, atunci când ascultarea vreunuia dintre martori nu mai este posibilă, instanța dispune citirea depoziției date de acesta în cursul urmăririi penale și va ține seama de aceasta la judecarea cauzei.

IV. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 din Convenție, reclamantul s-a plâns că procesul său nu a fost echitabil în măsura în care nu a putut confrunța toți martorii ale căror declarații au servit ca temelie pentru condamnarea sa.

A. Cu privire la admisibilitate

26. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. În continuare constată că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

27. Reclamantul a arătat că în cauza sa a fost crucial ca martorii acuzării să fie ascultați direct de instanță în prezența sa și a avocatului său deoarece martorii fuseseră ascultați numai în etapa urmăririi penale a procedurii de către un procuror fără ca el sau avocatul său să fie prezenți. În plus, legislația internă relevantă în vigoare la momentul la care martorii acuzării au fost ascultați nu a permis ca inculpatul să ia parte la audierea martorilor în etapa urmăririi

penale a procedurii.

28. Reclamantul a susținut că instanțele interne au omis să asculte în mod direct aproape toți martorii. Numai M.A. a fost adusă în fața instanței și a confirmat depoziția sa anterioară. În plus, a contestat argumentul Guvernului potrivit căruia ar fi avut oportunitatea de a examina martorii în fața instanței.

29. Reclamantul a argumentat, de asemenea, că instanțele interne nu au demonstrat suficientă diligență atunci când au citat martorii pentru a se înfățișa înaintea lor. În special, citațiilor emise în primă instanță fie le-au lipsit informațiile cu privire la identitatea martorilor, fie au fost ilizibile. În plus, autoritățile interne au luat măsuri pentru a intimida și a influența martorii. În special, acestea au inițiat acțiuni în justiție pentru mărturie mincinoasă împotriva lui G.S.S. după ce martorul a decis înaintea instanței de prim grad să își modifice depoziția pe care o dăduse în etapa urmăririi penale a procedurii.

30. Potrivit reclamantului, condamnarea sa s-a bazat într-o măsură decisivă pe declarațiile martorilor pe care el nu a avut ocazia să îi examineze. În plus, autoritățile nu au depus eforturi rezonabile pentru a asigura prezența înaintea instanței a martorilor relevanți. Chiar dacă pedeapsa sa a fost în cele din urmă redusă, instanțele interne s-au bazat în continuare pe mărturiile martorilor pe care reclamantul nu a avut ocazia să îi confrunte direct.

31. Guvernul a argumentat că, deși dreptul individual de a examina martorii ale căror declarații au servit ca temei pentru condamnare era important, acesta nu era absolut și, dacă era necesar, era supus anumitor restricții. A susținut de asemenea că reclamantul a fost asistat de un reprezentant legal atât pe parcursul urmăririi penale, cât și al judecății. Cu toate că acesta și reprezentantul său legal nu au fost prezenți atunci când martorii au fost audiați în etapa urmăririi penale a procedurii, reclamantul a avut ocazia să le adreseze întrebări în fața instanțelor interne. Astfel, M.A. a fost audiată de instanțele interne în prezența reclamantului și a avocatului său. În plus, G.S.S. și-a schimbat depoziția dată în etapa urmăririi penale a procedurii, însă a fost găsită vinovată de mărturie mincinoasă.

32. Guvernul a argumentat că la baza

condamnării reclamantului nu s-au aflat exclusiv declarațiile martorilor. Instanțele interne au luat în considerare și alte probe relevante. Acestea au realizat aprecierea completă a probelor disponibile, au coroborat probele în acuzare și au oferit temeiuri pentru respingerea probelor în apărarea sa.

33. Guvernul a subliniat că audierea martorilor de către instanțele interne a fost îngreunată și mai mult de relația deosebită dintre reclamant și victimele sale. În special, acestora le era frică de el, așa cum o demonstrează cererea lui M.A. de a fi ascultată în absența reclamantului.

34. Guvernul a susținut că procedura inițiată împotriva reclamantului nu a fost arbitrară. Reclamantul și avocatul său ales au avut ocazia să formuleze argumentele în apărare în fața instanțelor și să îi adreseze întrebări lui M.A. pentru a clarifica circumstanțele cauzei. Instanțele au ascultat nemijlocit toți martorii care au luat parte la ședințe, nu au luat în considerare declarațiile neconvingătoare, oferind motive întemeiate în acest sens și au depus eforturi substanțiale pentru a găsi acei martori care nu s-au înfățișat în fața lor înainte de a concluziona că era imposibil ca aceștia să fie audiați. În plus, o declarație crucială dată în etapa urmăririi penale a procedurii a fost citită în fața instanței.

2. Motivarea Curții

35. Curtea reamintește că garanțiile consacrate de art. 6 § 3 lit. d) din Convenție reprezintă aspecte specifice dreptului la un proces echitabil, prevăzut la alineatul 1 din această dispoziție, care trebuie luate în considerare în cadrul oricărei evaluări a caracterului echitabil al procedurii. Din acest motiv, Curtea consideră necesar să examineze plângerea din perspectiva celor două dispoziții coroborate [a se vedea, Al-Khawaja și Tahery împotriva Regatului Unit (MC), nr. 26.766/05 și 22.228/06, pct. 118, CEDO 2011, și Aigner împotriva Austriei, nr. 28.328/03, pct. 33, 10 mai 2012].

36. Principala preocupare a Curții în temeiul art. 6 § 1 din Convenție este să evalueze caracterul echitabil al procesului penal în ansamblu [a se vedea, printre altele, Taxquet împotriva Belgiei (MC), nr. 926/05, pct. 84, CEDO 2010]. În realizarea acestei evaluări, Curtea va examina

procesul în ansamblu, având în vedere dreptul la apărare, dar și, de asemenea, interesul public, precum și cel al victimelor ca infracțiunea respectivă să fie instrumentată în mod corespunzător [a se vedea, GĂșgen împotriva Germaniei (MC), nr. 22.978/05, pct. 175, CEDO 2010) și, atunci când este necesar, drepturile martorilor (a se vedea, printre multe altele, Doorson împotriva Țărilor de Jos, 26 martie 1996, pct. 70, Culegere de hotărâri și decizii 1996-II). În acest context este de reamintit, de asemenea, că admisibilitatea probelor este o chestiune care trebuie reglementată prin legislația națională și de instanțele naționale, iar unica preocupare a Curții este să examineze dacă procesul s-a derulat în mod echitabil (a se vedea supra, Al-Khawaja și Tahery, pct. 118).

37. Art. 6 § 3 lit. d) din Convenție consacră principiul potrivit căruia, înainte de condamnarea unui acuzat, toate probele împotriva acestuia trebuie prezentate, în mod obișnuit, în ședință publică, în prezența acestuia, în scopul dezbaterii contradictorii. Principiul fundamental este acela că un inculpat într-un proces penal ar trebui să aibă posibilitatea efectivă de a contesta probele în acuzare. Sunt posibile excepții de la acest principiu, dar acestea nu trebuie să încalce dreptul la apărare, care, ca regulă, impune nu numai ca un inculpat să cunoască identitatea acuzatorilor săi astfel încât să fie în măsură să conteste probitatea și credibilitatea lor, dar și ca acuzatul să aibă posibilitatea adecvată și corespunzătoare de a confrunța și de a adresa întrebări martorilor în acuzare, fie când martorul dă declarația sa sau într-o etapă ulterioară a procesului (a se vedea Gabrielyan împotriva Armeniei, nr. 8.088/05, pct. 76, 10 aprilie 2012, și Solakov împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 47.023/99, pct. 57, CEDO 2001-X).

38. Curtea observă că prezenta cerere nu privește martorii a căror identitate nu a fost dezvăluită acuzatului. În prezenta cauză un număr semnificativ al victimelor și al martorilor la evenimentele contestate, respectiv C.R., G.C.R., C.R.R., F.P.D., I.A.P., I.I.C., T.E.P., M.M.K., Y.F., N.K., K.S.E., S.S. și G.C., au refuzat să depună mărturie în instanță și astfel nu au putut fi audiați de către instanța de judecată. Nici apărarea nu a putut să îi examineze sau să le observe comportamentul în cadrul interogatoriului pentru a-și forma

propriul punct de vedere asupra probității și credibilității lor. În ciuda argumentelor hotărârii Curții de Apel Iași din 21 februarie 2006, cu excepția mărturiei lui I.I.C., nu există nicio probă în dosar că declarațiile date în etapa urmăririi penale a procedurii de către martorii menționați mai sus în prezența unui procuror au fost citite efectiv în proces înainte de a fi admise ca probe de către instanțele interne. Reiese din probele aflate la dosar și din susținerile părților că, atunci când martorii au fost audiați în etapa urmăririi penale a procedurii, reclamantul și reprezentantul său legal nu erau prezenți. Astfel, apărarea nu a avut ocazia de a confrunța martorii respectivi în nicio etapă a procesului.

39. În ceea ce privește admiterea declarațiilor unor martori care nu s-au prezentat în instanță și care nu au putut fi interogați de către acuzat în nicio etapă a procesului, Curtea a clarificat în hotărârea sa pronunțată în cauza Al-Khawaja și Tahery (citată supra, pct. 119 și 147) că pentru a determina dacă admiterea unor astfel de probe era compatibilă cu dreptul la un proces echitabil trebuia să se stabilească mai întâi dacă exista un motiv temeinic pentru neprezentarea martorilor. În al doilea rând, atunci când depoziția unui martor absent era temeiul unic sau decisiv pentru o condamnare, erau necesare măsuri de contrabalansare suficiente, inclusiv existența unor garanții procedurale solide, care să permită o apreciere echitabilă și corespunzătoare a fiabilității probelor în cauză (a se vedea, Al-Khawaja și Tahery, citată anterior, pct. 119 și 147).

40. Cerința de a exista un motiv întemeiat pentru a admite depoziția unui martor absent este o chestiune preliminară care trebuie examinată înainte de a se pronunța dacă proba a fost unică sau decisivă. Chiar în cazul în care depoziția unui martor absent nu a fost unică sau decisivă, Curtea a identificat totuși o încălcare a art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție atunci când nu a fost oferit un motiv întemeiat pentru omisiunea audierii martorului. Acest lucru se întâmplă deoarece, ca regulă generală, martorii ar trebui să depună mărturie în timpul procesului și toate eforturile rezonabile ar trebui depuse pentru a se asigura înfățișarea lor. Astfel, atunci când martorii nu se înfățișează pentru a depune mărturie, există obligația de a verifica dacă absența lor este justificată (a se vedea Gabrielyan, citată anterior, pct. 78).

41. Așadar, chestiunea preliminară pe care Curtea trebuie să o examineze în prezenta cauză este dacă a existat un motiv întemeiat pentru a admite ca probe declarațiile date în etapa urmăririi penale de către C.R., G.C.R., C.R.R., F.P.D., I.A.P., I.I.C., T.E.P., M.M.K., Y.F., N.K., K.S.E., S.S. și G.C., fără ca aceste persoane să fie interogate în faza de judecată.

42. Temeiul invocat de autoritățile interne pentru a admite ca probe declarațiile martorilor respectivi, fără ca aceștia să fie interogați în cursul cercetării judecătorești, a fost acela că instanța de judecată nu a putut asigura înfățișarea acestora. S-a invocat art. 327 din fostul Cod de procedură penală român care prevedea o astfel de posibilitate.

43. Curtea observă că imposibilitatea autorităților de a localiza un martor poate, în anumite condiții, să justifice admiterea ca probă a declarației martorului, chiar dacă apărarea nu a avut ocazia de a-i adresa întrebări acestuia sau acesteia (a se vedea, Tseber împotriva Republicii Cehe, nr. 46.203/08, pct. 48, 22 noiembrie 2012). Cu toate acestea, autoritățile naționale trebuie să adopte măsuri pozitive pentru a-i permite acuzatului să interogheze sau să obțină interogarea martorilor acuzării (a se vedea Lucic împotriva Croației, nr. 5.699/11, pct. 79, 27 februarie 2014), ceea ce înseamnă că acestea trebuie să caute în mod activ martorii (a se vedea, Rachdad împotriva Franței, nr. 71.846/01, pct. 24, 13 noiembrie 2003). Curtea trebuie, prin urmare, să se convingă că autoritățile interne au făcut tot ceea ce era rezonabil posibil pentru a asigura prezența martorului. Cu alte cuvinte, Curtea trebuie să stabilească dacă absența martorului este imputabilă autorităților interne (a se vedea, Lucic, citată anterior, pct. 79).

44. Curtea este pregătită să accepte că instanțele interne au depus anumite eforturi pentru a cerceta motivele care au stat la baza absenței martorilor pe care apărarea nu a putut să îi examineze și pentru a asigura înfățișarea lor. Instanța de prim grad de jurisdicție pare să fi citat în mod repetat, fără succes, martorii și, ulterior, a recurs la ajutorul unor agenți ai statului pentru a obliga unii dintre martori să se înfățișeze (a se vedea supra, pct. 7 și 8). În plus, a solicitat în mod repetat autorităților interne competente să furnizeze informații cu privire la

posibilele locații ale unora dintre martori (a se vedea supra, pct. 9). Autoritățile interne par să fi depus eforturi pentru a identifica locația actuală a unora dintre martori și să stabilească motivele care au stat la baza absenței acestora. În special, autoritățile au stabilit că I.A.P. și F.P.D. au părăsit țara pentru Austria, respectiv Italia. În plus, au stabilit că M.K.K., cetățean străin, nu era de asemenea prezent pe teritoriul țării și că unii dintre martorii absenți își schimbaseră numele sau părăsiseră adresele la care figurau de mai mulți ani și locuiau probabil în străinătate.

45. Cu toate acestea, aparent autoritățile nu au mai depus eforturi suplimentare pentru a localiza martorii. Acestea au acceptat răspunsul pe care l-au primit de la mamele lui I.A.P. și F.P.D. - potrivit cărora fiicele lor locuiau în Austria, respectiv în Italia, la adrese necunoscute - fără a realiza verificări suplimentare și nu reiese din probele aflate la dosar că au făcut încercări să stabilească locația exactă a acestora recurgând la mecanismele de asistență juridică internațională, dacă martorele locuiau cu adevărat în străinătate. În ceea ce îl privește pe M.M.K., autoritățile interne nu au întreprins niciun demers pentru a solicita autorităților din țara de origine a acestuia - de asemenea, recurgând la mecanismele de asistență juridică internațională - să stabilească localizarea lui. Nici informația despre potențiala plecare a lui T.E.P. în Statele Unite ale Americii nu a fost verificată (a se vedea supra, pct. 8). În plus, afirmațiile făcute de avocatul reclamantului potrivit cărora I.I.C. fusese citat la o adresă greșită nu par să fi fost analizate de autoritățile interne, deși reiese din probele aflate la dosar că I.I.C. locuise fără a fi fost înregistrat la o adresă dintr-o localitate din județul Neamț (a se vedea supra, pct. 8 și 11). În plus, rezultă că nu au fost emise citații pentru Y.F., N.K., K.S.E., S.S. sau G.C. și nu există probe la dosar că autoritățile au depus eforturi rezonabile pentru a localiza martorii respectivi ori pentru a asigura înfățișarea lor înaintea instanțelor interne.

46. Prin urmare, Curtea nu este convinsă că eforturile depuse de autorități pot fi considerate a fi fost suficiente în circumstanțele cauzei [a se vedea, Artner împotriva Austriei, 28 august 1992, pct. 21, seria A nr. 242-A, caz în care poliția austriacă a primit instrucțiuni din partea

instanței de judecată să depună toate eforturile pentru a găsi un martor absent; Berisha împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 42.965/98, 4 mai 2000, caz în care autoritățile olandeze au încercat să contacteze un martor care avea reședința pe teritoriul Republicii Slovace prin intermediul autorităților slovace; și Haas împotriva Germaniei (dec.), nr. 73.047/01, 17 noiembrie 2005, caz în care autoritățile germane au depus eforturi considerabile pentru a asigura înfățișarea unui martor care executa o pedeapsă cu închisoarea în Liban]. Astfel, nu se poate afirma că existau motive întemeiate care să justifice omisiunea aducerii martorilor absenți spre a fi examinați sau că autoritățile interne și-au îndeplinit obligația lor de a efectua verificări suplimentare spre a se stabili dacă absența martorilor era justificată.

47. Este adevărat că la 8 ianuarie 2004 reclamantul nu i-a adresat întrebări lui I.I.C. înaintea instanței de judecată deoarece reprezentantul său legal ales era absent, iar, la 3 iunie 2004, mărturia lui I.I.C. dată în etapa urmăririi penale a procedurii a fost citită în fața instanței (a se vedea supra, pct. 11 și 15). Cu toate acestea, nu este suficient pentru Curte să concluzioneze că reclamantul a renunțat la dreptul său de a examina respectivul martor. În această privință, Curtea reiterează că orice renunțare la exercitarea unui drept garantat prin Convenție - în măsura în care o astfel de renunțare este permisă de dreptul intern - trebuie stabilită într-o manieră lipsită de echivoc (a se vedea, Colozza împotriva Italiei, 12 februarie 1985, pct. 28, seria A nr. 89). Curtea observă că reclamantul s-a plâns în mod repetat în fața instanței de prim grad de jurisdicție și ulterior în fața instanței de apel că era privat de posibilitatea de a asculta martorii în cauză, în general, și pe I.I.C. în special (a se vedea supra, pct. 14, 20 și 24). Faptul că autoritățile interne au făcut încercări, chiar dacă fără succes, pentru a asigura înfățișarea lor sau au respins cererile reclamantului în acest scop, pretinzând în mod repetat că era imposibil ca martorii respectivi să fie audiați sugerează în mod similar că nu s-a considerat că reclamantul renunțase la dreptul său de a-i examina.

48. În ceea ce privește argumentul Guvernului potrivit căruia audierea martorilor de către instanțe a fost îngreunată având în vedere teama acestora manifestată față de reclamant, Curtea

observă că cererea lui M.A. de a fi audiată de instanța de prim grad în absența reclamantului a fost respinsă. În plus, nu există nicio probă la dosar că instanțele interne au luat în considerare teama martorilor sau că au considerat-o a reprezenta un temei pentru decizia lor de a declara imposibilă audierea unora dintre martori. În plus, instanțele interne nu s-au bazat și nu au aplicat nicio măsură specială care să permită martorilor să nu se înfățișeze la proces; nici Guvernul nu a arătat în cadrul observațiilor sale că martorii nu s-au înfățișat deoarece asemenea măsuri fuseseră aplicate (spre deosebire de Vronchenko împotriva Estoniei, nr. 59.632/09, pct. 58, 18 iulie 2013). Prin urmare, nu există niciun motiv pentru examinarea în continuare de către Curte a acestui aspect (a se vedea, Tseber, citată anterior, pct. 47).

49. Considerațiile anterioare sunt suficiente, în sine, pentru a-i permite Curții să concluzioneze că a fost încălcat art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție (a se vedea, Al-Khawaja și Tahery, citată anterior, pct. 120, și Nikolitsas împotriva Greciei, nr. 63.117/09, pct. 35, 3 iulie 2014).

50. Cu toate acestea, Curtea observă în prezenta cauză că instanțele interne l-au condamnat pe reclamant pentru proxenetism pe baza unor mijloace de probă diferite de declarațiile martorilor absenți. În aceste condiții, chiar dacă Curtea ar putea accepta că declarațiile martorilor absenți ar fi putut să nu reprezinte proba unică și decisivă pe baza căreia s-a bazat condamnarea reclamantului, reiese totuși din motivarea oferită de instanțele interne că mărturiile acestora au avut o importanță considerabilă în stabilirea circumstanțelor cauzei și a vinovăției reclamantului.

51. De asemenea, reclamantului nu i s-a dat ocazia să adreseze întrebări martorilor menționați anterior nici în etapa urmăririi penale, nici în instanță. În plus, autoritățile interne nu au respectat normele de procedură penală în vigoare la momentul faptelor, care fuseseră instituite pentru a contrabalansa absența martorilor, iar declarațiile date în etapa urmăririi penale de către martorii absenți nu au fost citite în proces înainte de a fi admise ca probe.

52. În lumina celor precedente, Curtea consideră că a existat o încălcare a art. 6 § 3 lit. c) coroborat cu art. 6 § 1 din Convenție.

II. Cu privire la celelalte pretinse încălcări ale Convenției

53. Invocând art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. b) din Convenție, reclamantul a formulat mai multe capete de cerere privind pretinse încălcări ale drepturilor sale garantate de Convenție.

54. Curtea a examinat aceste capete de cerere astfel cum au fost formulate de reclamant. Cu toate acestea, având în vedere toate elementele de care dispune și în măsura în care este competentă să se pronunțe cu privire la capetele de cerere respective, Curtea nu constată nicio aparentă încălcare a drepturilor și a libertăților stabilite în Convenție sau în protocoalele la aceasta. Rezultă că acest capăt de cerere este în mod vădit nefondat și trebuie respins în temeiul art. 35 § 3 și art. 35 § 4 din Convenție.

III. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

A. Prejudiciu

55. Reclamantul a pretins 250.000 euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral suferit prin trauma psihologică cauzată de lipsa de echitate a procesului penal inițiat împotriva sa.

56. Guvernul a argumentat că pretenția reclamantului era excesivă și că o eventuală constatare a încălcării ar constitui o reparație echitabilă suficientă.

57. Curtea consideră că reclamantul trebuie să fi fost supus unei suferințe ca urmare a procesului penal inițiat împotriva sa. În consecință, pronunțându-se în echitate, Curtea acordă reclamantului suma de 2.400 EUR pentru prejudiciul moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit.

58. În plus, Curtea reiterează că, atunci când o persoană, precum în prezenta cauză, a fost condamnată într-un proces intern care nu a respectat cerințele unui proces echitabil, un nou proces sau redeschiderea procesului intern la cererea persoanei interesate reprezintă o metodă corespunzătoare de reparație a încălcării. În această privință observă că art. 465 din Codul de procedură penală român prevede posibilitatea revizuirii unei hotărâri interne atunci când Curtea a constatat o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale unui reclamant.

B. Cheltuieli de judecată

59. De asemenea, reclamantul a solicitat 200 EUR cu titlu de cheltuieli de judecată în fața Curții.

60. Guvernul a susținut că, deși reclamantul a făcut trimitere în observațiile prezentate Curții la existența unor documente în susținerea pretențiilor sale, acesta a omis să le atașeze la observațiile menționate.

61. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a stabilit caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În prezenta cauză, având în vedere documentele de care dispune, criteriile de mai sus și absența documentelor la care face trimitere reclamantul, Curtea respinge capătul de cerere referitor la cheltuielile de judecată.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

În unanimitate,

CURTEA:

1. declară admisibil capătul de cerere privind pretinsa încălcare a dreptului reclamantului de a adresa întrebări martorilor în acuzare, iar restul capetelor de cerere inadmisibile;

2. hotărăște că a fost încălcat art. 6 § 1 coroborat cu art. 6 § 3 lit. d) din Convenție;

3. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, suma de 2.400 EUR (două mii patru sute euro), care trebuie convertită în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

4. respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.